

Nr 405.

Godkänd av första kammaren den 26 juni 1941.

Godkänd av andra kammaren den 26 juni 1941.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av riksdagens år 1940 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 181.)

T I L L K O N U N G E N .

Efter prövning av vad riksdagens nästlidet år församlade revisorer rörande verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 uti avgiven berättelse anmält samt vederbörande verk och myndigheter uti däröver avgivna förklaringar hos Kungl. Maj:t andragit, får riksdagen i nedan nämnda ärenden anföra följande.

1:o.

Ersättningar till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott.

Under socialdepartementet, § 14, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om tillämpningen av gällande bestämmelser rörande ersättningar till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott.

Enligt lagen den 18 juni 1937 (nr 383) om förskottering av underhållsbidrag till barn, vilken trädde i kraft den 1 januari 1938, äger barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, av allmänna medel erhålla förskott å bidraget.

Efter att hava lämnat en närmare redogörelse för lagens föreskrifter hava revisorerna erinrat därom, att på förslag av Kungl. Maj:t 1938 års riksdag för budgetåret 1938/39 anvisade ett förslagsanslag av 2,500,000 kronor till ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott, samt att beloppet för budgetåret 1939/40 höjdes till 4,800,000 kronor och i riksstaten för innevarande budgetår upptagits till 4,500,000 kronor.

Revisorerna hava underkastat användningen av ifrågavarande anslag en granskning och lämnat en redogörelse för resultatet av denna.

Revisorerna hava därefter gjort följande uttalande.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att bidragsförskott hittills utgått i betydligt mindre omfattning än vad som beräknats vid tillskapandet av denna hjälpform. Detta torde emellertid vara ett övergående förhållande, vilket till stor del har sin grund i att en viss tid måste förflyta, innan en ny hjälpform kunnat ingå i det allmänna medvetandet. En starkt bidragande orsak till att bidragsförskotten utgått i så relativt obetydlig omfattning torde även vara att söka i den omständigheten, att en typisk högkonjunktur varit rådande under den tid, som revisorernas granskning omfattat. Det torde därför enligt revisorernas uppfattning kunna antagas, att statsverkets kostnader för bidragsförskott under numera rådande ekonomiska och sociala förhållanden komma att stiga. På grund härav finna revisorerna det vara särskilt önskvärt att regler utformas, vilka åstadkomma en riktig och ändamålsenlig användning av denna värdefulla sociala hjälpform.

Av redogörelsen framgår vidare att brister vidlåda handläggningen från både länsstyrelsernas och barnavårdsnämndernas sida av ärenden angående bidragsförskott. Att så är fallet torde i första hand bero därpå, att närmare föreskrifter angående ifrågavarande myndigheters skyldigheter och befogenheter i förevarande avseende saknas.

Vad länsstyrelserna beträffar torde till en början föreskrifter angående redovisningen av bidragsförskotten vara erforderliga. Viktigare är emellertid att en närmare reglering av länsstyrelsernas befogenheter och skyldigheter beträffande övervakandet av barnavårdsnämndernas verksamhet inom detta område kommer till stånd. Med den nuvarande bristen på föreskrifter synes nämligen länsstyrelsernas befattning med bidragsförskott i många fall inskränka sig till en rent formell granskning av inkomna ansökningar.

Vad därefter angår barnavårdsnämndernas befattning med bidragsförskotten, så visar den av revisorerna förebragta utredningen att allvarliga brister härutinnan på många håll föreligga. Särskilt då det gäller åtgärder för återkrävande av utgivna bidragsförskott samt i fråga om barnavårdsnämndernas befogenhet att eftergiva återkravsrätten måste det betecknas såsom ofrånkomligt att föreskrifter utfärdas för att åstadkomma en bättre ordning.

Yttranden hava avgivits av *socialstyrelsen*, *överståthållarämbetet* och *samtliga länsstyrelser*. I åtskilliga av dessa yttranden har framhållits, att vissa ytterligare föreskrifter äro erforderliga rörande de ifrågavarande anslagsmedlens användning m. m. Länsstyrelsen i Uppsala län har framhållit, bland annat, att erfarenheterna visat, att 1937 års lag vore behäftad med väsentliga brister, vilka gjort tillämpningen av lagen i många avseenden osäker och ojämn samt vållat stort arbete för barnavårdsnämnderna och olägenheter för både hjälpklientelet och de underhållsskyldiga. Då härtill komme, att bidragsförskotten representera betydande belopp för både stat och kommuner, ansåge länsstyrelsen, att lagen snarast möjligt borde undergå revision.

Den av revisorerna i ärendet förebragta utredningen synes giva vid handen, att länsstyrelsernas och barnavårdsnämndernas handläggning av ärenden rörande bidragsförskott icke sker på fullt tillfredsställande sätt. Anledningen härtill torde närmast vara att söka däri, att 1937 års lag om förskottering

av underhållsbidrag till barn är behäftad med vissa brister, vilket försvårat tillämpningen av densamma. Det synes riksdagen därför angeläget, att författningen i fråga förtydligas och kompletteras i syfte att åstadkomma en riktig och ändamålsenlig användning av bidragsförskotten och reglering av barnavårdsnämndernas och länsstyrelsernas skyldigheter och befogenheter på förevarande område.

Riksdagen får anhålla, att Kungl. Maj:t ville i syfte att ernå klarare författningsföreskrifter låta föranstalta om översyn av 1937 års lag om förskottering av underhållsbidrag till barn.

2:o.

Gemensam administration för vissa statliga laboratorier.

Under socialdepartementet, § 15, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om gemensam administration för vissa statliga laboratorier nämligen statens bakteriologiska laboratorium, statens farmaceutiska laboratorium, statens rättskemiska laboratorium samt statens institut för folkhälsan.

Revisorerna hava redogjort för nämnda laboratoriers tillkomst och uppgifter samt den utveckling laboratorierna undergått ävensom för vissa av revisorerna gjorda iakttagelser rörande laboratoriernas förvaltning. Revisorerna hava vidare erinrat om att olika myndigheter vid skilda tillfällen framhållit önskvärdheten av en utredning om införandet av en gemensam styrelse för vissa av nämnda laboratorier. Revisorerna hava uttalat att ifrågavarande spörsmål ofördröjligen borde upptagas till behandling, varvid i första hand syntes böra övervägas, huruvida icke ifrågavarande institutioner borde erhålla en gemensam styrelse direkt underställd vederbörande departement.

Utlåtanden i ärendet hava avgivits av *medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan och statskontoret*. Vid medicinalstyrelsens utlåtande hava fogats yttranden från föreståndarna för statens bakteriologiska laboratorium, statens farmaceutiska laboratorium och statens rättskemiska laboratorium.

Såväl medicinalstyrelsen som statens institut för folkhälsan och statskontoret hava tillstyrkt utredning rörande laboratoriernas förvaltning, varvid samtliga nämnda myndigheter jämväl framhållit, att utredningen även borde omfatta statens veterinärbakteriologiska anstalt.

I likhet med revisorerna anser riksdagen, att en utredning rörande de under medicinalstyrelsen lydande laboratoriernas administration utan dröjsmål bör komma till stånd. En sådan utredning bör lämpligen, såsom av i ärendet hörda myndigheter framhållits, jämväl omfatta statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning och förslag rörande de under medicinalstyrelsen lydande laboratoriernas administration.

3:o.

Länskungörelserna.

Under socialdepartementet, § 19, hava revisorerna behandlat frågan om statsverkets kostnader för länskungörelserna.

Enligt 1 § kungörelsen den 23 oktober 1915 (nr 421) angående länskungörelser skola i varje län genom länsstyrelsens försorg utgivas länskungörelser. I samma kungörelse hava meddelats närmare bestämmelser beträffande länskungörelsernas innehåll, tryckningskostnader, distribution m. m.

Till nedbringande av kostnaderna för länskungörelserna har Kungl. Maj:t i brev den 23 oktober 1915 föreskrivit, att meddelanden av vissa närmare angivna slag icke skola införas i länskungörelserna, såvida icke särskilda förhållanden göra detta nödvändigt.

Från och med budgetåret 1935/36 uppfördes i riksstaten ett särskilt förslagsanslag för bestridande av kostnaderna för länsstyrelsernas publikationstryck, vilka huvudsakligen utgöras av utgifter för tryckning av länskungörelserna. Utgifterna å detta anslag under de senaste budgetåren framgå av följande i revisorernas berättelse intagna sammanställning:

Budgetår	Anslag	Netto- utgifter
1935/36	85,000	76,912
1936/37	85,000	83,721
1937/38	85,000	99,881
1938/39	85,000	137,217
1939/40	100,000	144,426.

Revisorerna, som ansett det vara av intresse att något närmare undersöka tryckningskostnadernas fördelning mellan statsverket och den enskilde, länskungörelsernas innehåll samt deras distribution, hava lämnat en redogörelse för resultatet av den gjorda undersökningen, och i anslutning härtill hava revisorerna gjort följande uttalande.

I det föregående har påvisats, hurusom mindre enhetliga principer tillämpas hos skilda länsstyrelser, när det gäller att avgöra, om kostnaderna för vissa meddelandens införande i länskungörelserna skola bestridas av enskilda eller stanna å statsverket. Revisorerna hava uppmärksammat, att det i vissa fall även inom en och samma länsstyrelse brustit i enhetlig tillämpning härvidlag. I många fall hava meddelanden införts på statsverkets bekostnad, ehuru det enligt bestämmelserna i 1915 års kungörelse ålegat enskilda att gälda kostnaden för införandet. Revisorerna hava vidare funnit det uppenbart, att meddelanden på statsverkets bekostnad, i strid mot de i förenämnda kungl. brev anbefallda sparsamhetsreglerna, införts i länskungörelserna i sådana fall, då införande icke bort ske. Det vill även förefalla revisorerna, som om nödig sparsamhet med statens medel icke alltid iakttagits i det att skilda kungörelser icke sammanförts i en följd, där detta likväl bort låta sig göra. Granskningen av länskungörelsernas redigering har givit vid handen, att även i andra avseenden visst slöseri med utrymme föreligger. Det sagda gäller även i fråga om registren till kungörelserna.

Revisorerna vilja ifrågasätta, om icke den nuvarande uppdelningen av länskungörelserna i skilda serier av sparsamhetsskäl borde slopas. Det i och för sig önskvärda särskiljandet av de kungörelser, som skola bekostas av enskilda, och de kungörelser, för vilka kostnaderna skola stanna å statsverket, torde lika väl kunna ernås genom att å kungörelser av det förra slaget utsättes, att de skola bekostas av sökanden. Under alla förhållanden synes en förenkling av registren böra vidtagas.

Ersättning för kungörelsens postbefordran torde icke böra av länsstyrelserna utbetalas.

Slutligen må framhållas, att möjligheterna till en begränsning av upplagens storlek ej minst i nuvarande läge synas böra undersökas.

Det sagda torde giva vid handen, att statsverket av olika anledningar får vidkännas onödiga kostnader för länskungörelserna. Till en del får detta emellertid enligt revisorernas mening ses mot bakgrunden av att gällande föreskrifter på ifrågavarande område äro oklara och föråldrade. En omedelbar översyn av hithörande bestämmelser synes revisorerna därför vara av behovet påkallad.

Yttranden hava avgivits av *överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser* och *statskontoret*. (Del II, sid. 168—194.) I sina yttranden hava de hörda myndigheterna i allmänhet bestyrkt revisorernas uttalanden därom, att gällande föreskrifter angående länskungörelserna äro oklara och föråldrade och att de för den skull äro i behov av översyn.

Av den av revisorerna verkställda utredningen framgår, att hos skilda länsstyrelser olika principer tillämpats, då det gällt att avgöra, om kostnaderna för vissa meddelandens införande i länskungörelserna borde bestridas av enskilda eller stanna å statsverket. Såsom revisorerna framhållit torde anledningen härtill till stor del få anses vara, att nuvarande föreskrifter på området äro oklara och föråldrade. Den bristande enhetligheten härutinnan synes hava medfört, att statsverket fått vidkännas kostnader, som rätteligen icke bort bestridas av statsverket. Vad revisorerna vidare uttalat i fråga om kungörelsernas förenklande och förbilligande, synes riksdagen även vara förtjänt av beaktande. Riksdagen delar revisorernas mening, att en översyn av ifrågavarande föreskrifter är av behovet påkallad.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa översyn av gällande föreskrifter angående länskungörelserna.

4:o.

Kommissionärsväsendet hos länsstyrelserna.

Under socialdepartementet, § 20, hava revisorerna upptagit frågan om kommissionärsväsendet hos länsstyrelserna.

Enligt kungörelsen den 30 juni 1933 (nr 477) angående kommissionärer hos statens förvaltningsmyndigheter skall hos länsstyrelse samt hos ett antal uppräknade andra myndigheter vara anställd kommissionär med åliggande att under tjänstemannaansvar tillhandagå den, som anlitar honom, i de av-

seenden, denna kungörelse bestämmer. Om annan än någon av de uppräknade förvaltningsmyndigheterna finner, att kommissionär bör anställas, skall myndigheten därom göra framställning hos Kungl. Maj:t.

Revisorerna hava verkställt en undersökning rörande kommissionärsväsendet vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna. Av den gjorda undersökningen, för vilken redogörelse intagits i berättelsen, framgår, bland annat, att sammanlagda antalet uppgivna kommissionärsuppdrag under år 1939 uppgått till 219,336. Vidare utvisar undersökningen, trots att uppgifter om influtna belopp av flera kommissionärer ej lämnats, en penningförmedling genom kommissionärerna på närmare 1,500,000 kronor samt att kommissionärsarvodenas bruttobelopp uppgått till mer än 320,000 kronor.

Revisorerna hava i ärendet gjort följande uttalande.

Av den verkställda utredningen framgår, att kommissionärerna vid länsstyrelserna anlitas i betydande omfattning och att allmänheten för anlitaandet av dessa kommissionärer måst utgiva ersättning med belopp, som i ett stort antal fall varit högre än vad kommissionären i sin egenskap av tjänsteman hos länsstyrelsen ägt uppbära av statsmedel. Vid en närmare undersökning av kommissionärsuppdragens beskaffenhet hava revisorerna kunnat konstatera, att övervägande flertalet ärenden eller inemot 90 procent av dem varit av synnerligen enkel beskaffenhet och väsentligen avsett ingivande och uttagande av ansökningar och andra handlingar, inbetalande av medel, vilka av enskilda insänts till länsstyrelsen, ävensom enklare kompletteringar av ärenden. De återstående ärendena, uppgående till omkring 10 procent, hava varit av mera komplicerad natur och förutsatt visst utredningsarbete från kommissionärens sida.

Vad först angår de ärenden, vilka avse ingivandet av enkla ansökningar, t. ex. om tillstånd att inköpa bensin, om avregistrering av bil och dylikt, så anse revisorerna det onödigt och olämpligt att dylika ansökningar över huvud taget överlämnas till kommissionär för handläggning. Det måste nämligen enligt revisorernas uppfattning anses innebära ett obehövt påläggande av kostnader å den enskilde medborgaren, därest en till länsstyrelsen ställd ansökan, som insändes med post eller avlämnas direkt, omhändertages av kommissionär för att ingivas till länsstyrelsen. En dylik ansökan bör enligt revisorernas uppfattning utan förmedling av kommissionär direkt införas i diariet samt i behörig ordning behandlas och avgöras av länsstyrelsen, som därefter å tjänstens vägnar och utan förmedling av kommissionär bör underrätta sökanden om det beslut, vartill länsstyrelsen kommit. Vad nu sagts om ingivande av ansökningar till länsstyrelse gäller även om inbetalning av medel, vilka skola uppbäras av länsstyrelsen, t. ex. automobilskatt. Såsom av utredningen framgår inbetalas nu genom förmedling av kommissionärerna högst betydande belopp. Revisorerna vilja i anledning härav uttala, att inbetalning över huvud taget icke synes böra ske till tjänsteman hos länsstyrelsen, utan genom insättning direkt å länsstyrelsens postgirokonto eller det postgirokonto, som kan finnas öppnat för visst slag av inbetalningar. Ur kontrollsynpunkt måste det nämligen anses oriktigt, att allmänheten i större omfattning tillåtes att verkställa inbetalningar kontant till någon länsstyrelsens tjänsteman. Mottagandet av penningar måste enligt revisorernas uppfattning under alla omständigheter anses såsom tjänsteåliggande för den tjänsteman, vilken i övrigt anförtrots redogörargöromålen hos länsstyrelsen.

Av det anförda framgår, att enligt revisorernas uppfattning en omarbetning av kommissionärskungörelsen ofördröjligen bör verkställas, varigenom handläggningen av de i fjärde paragrafens fem första moment avsedda slag av ärenden, eller de som innebära ingivande och uttagande av handlingar, inbetalning och översändande av medel, anskaffande av avskrifter och bevis, smärre kompletteringar, delgivning och därmed jämförlig åtgärd samt underrättelse om fortgången av mål eller ärende, ävensom lämnande av uppgift från hos myndigheten förvarade handlingar, undantagas från kommissionärs befogenhet och direkt läggas på vederbörande befattningshavare såsom ett tjänsteåliggande.

Vad åter angår de ärenden, som avses i fjärde paragrafens sjätte till och med åttonde moment, nämligen uppsättande av anmälningar o. dyl., verkställande av utredningar och biträde med råd och anvisningar, synes det revisorerna, som om kommissionärsinstitutionen i dessa fall fyller ett förefintligt behov. Revisorerna vilja emellertid ifrågasätta, om det icke också då det gäller dem borde tagas under övervägande en omläggning av det nuvarande systemet, så att allmänheten utan kostnad ägde hänvända sig till länsstyrelsens tjänstemän eller vissa av dem, vilka därtill särskilt förordnats. Med hänsyn till den relativt sett obetydliga förekomsten av nu ifrågakvarande slag av ärenden torde en sådan omläggning under alla förhållanden icke medföra några avsevärda kostnader för statsverket.

Ehuru revisorernas undersökning innevarande år avsett kommissionärsväsendet endast hos länsstyrelserna, torde motsvarande förhållanden i viss mån råda även hos en del andra verk och myndigheter. De av revisorerna uttalade önskemålen torde alltså böra beaktas även då det gäller sådana verk och myndigheter.

Yttranden hava avgivits av *överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser och statskontoret*. I vissa av dessa yttranden hava revisorernas förslag helt avstyrkts, i andra hava desamma delvis tillstyrkts, och i återigen andra har med anledning av revisorernas förslag ifrågasatts att helt avskaffa kommissionärsväsendet genom att inrätta nya befattningar, vars innehavare skulle övertaga kommissionärernas uppgifter.

De av revisorerna gjorda iakttagelserna hava givit vid handen, att förhållandena på förevarande område icke äro tillfredsställande. Sålunda framgår det av den av revisorerna gjorda undersökningen, att inkomsterna i kommissionärsverksamheten få anses väl höga, allra helst som flertalet av inkomna ärenden äro av synnerligen enkel beskaffenhet. Vidare synes viss ojämnhets råda med avseende å de för kommissionärerna fastställda taxorna. Revisorernas förslag att all inbetalning till länsstyrelserna bör ske genom anlitan av postgiro synes riksdagen vara värt att närmare övervägas. Riksdagen finner med anledning av vad revisorerna under förevarande paragraf anført, att frågan om en omarbetning av kommissionärskungörelsen bör bli va föremål för utredning, vilken bör omfatta även sådana verk och myndigheter där motsvarande förhållanden som de nu påtalade råda, varvid de av revisorerna anförda synpunkterna böra beaktas.

Under återopande av det anförda får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta en omarbetning av kungörelsen den 30 juni 1933 (nr 477) angående kommissionärer hos statens förvaltningsmyndigheter.

5:o.

Vissa arvodestjänster i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Revisorerna hava under kommunikationsdepartementet, § 21, framställt erinringar mot att vissa av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens egna ordinarie och extra ordinarie tjänstemän genom tilldelade förordnanden å särskilda arvodesbefattningar beretts väsentlig ökning i avlöningsförmånerna.

Vid granskningen av de centrala förvaltningsmyndigheternas räkenskaper för budgetåret 1939/40 hava revisorerna uppmärksammat det stora antalet arvodestjänster vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Efter att hava lämnat en redogörelse för de gjorda iakttagelserna hava revisorerna uttalat följande.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har Kungl. Maj:t bemyndigat väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att anställa den personal, som kunde erfordras för genomförande av vissa byggnadsföretag. Med stöd av detta bemyndigande har styrelsen utsett, bland andra, vissa av styrelsens egna tjänstemän i ordinarie och extra ordinarie tjänsteställning att mot ersättning, som i många fall väsentligt överstigit de avlöningsförmåner, som eljest tillkomma dem inom ämbetsverket, utföra med vissa byggnadsföretag sammanhängande arbetsuppgifter samt för detta ändamål beviljat dem erforderlig tjänstledighet. Under den tid ifrågavarande befattningshavare fullgöra nämnda uppdrag erhålla de sålunda betydande lönetillägg. Utan att ingå på frågan, huruvida i förevarande fall de åligganden, som nu nämnda tjänstemän fått sig anförtrodda, kunna motivera de högre löneförmåner, som sålunda tillerkänts dem, vilja revisorerna framhålla, att ordinarie och extra ordinarie befattningar äro förenade med så betydande förmåner utöver den kontanta avlöningen, såsom pensionsrätt m. m., att särskild ersättning till tjänsteman, som fullgör andra arbetsuppgifter än som eljest åvilas honom, såsom regel bör kunna hållas inom en mycket begränsad ram. I förevarande sammanhang vilja revisorerna erinra om att tjänsteman, å vilken civila avlöningsreglementet är tillämpligt vid förordnande att bestrida göromål, som eljest ankomma på tjänsteman tillhörande högre lönegrad, här för endast äger uppbära en viss lägre, till beloppet i avlöningsreglementet fixerad, ersättning per dag. Det torde enligt revisorernas mening med hänsyn härtill kunna ifrågasättas, huruvida icke föreskrifter av liknande art borde meddelas för att närmare reglera avlöningsvillkoren för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, vilka erhålla sådana arbetsuppgifter, varom nu är fråga. Vederbörande myndighet bör dock i så fall äga möjlighet att, då så av särskilda förhållanden kan anses påkallat, efter Kungl. Maj:ts medgivande besluta högre ersättning än enligt de sålunda utfärdade föreskrifterna.

Yttrande i ärendet har avgivits av *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, som framhållit, bland annat, att styrelsen — i avsaknad av en fast personalorganisation för sin byggnadsverksamhet — funne det oundgängligen nödvändigt, att styrelsen med anlitan av byggnadsmedel finge på sätt hittills skett och efter omständigheterna utbygga en organisation av tillfälliga befattningar, på vilka även styrelsens fast anställda tjänstemän kunna placeras.

Såsom revisorerna framhållit hava ordinarie och extra ordinarie tjänstemän hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen överflyttats till arvodesbefattningar å styrelsens byggnadsavdelningar och därvid tillerkänts ersättningar, som i många fall väsentligt överstigit de avlöningsförmåner, som eljest tillkomma dem inom ämbetsverket. Riksdagen finner det anmärkta förhållandet icke vara tillfredsställande. Med hänsyn till att tjänsteman, å vilken civila avlöningsreglementet är tillämpligt, vid förordnande att bestrida göromål, som eljest ankomma på tjänsteman tillhörande högre lönegrad, härför endast äger uppbära vikariatersättning, finner riksdagen i likhet med revisorerna skäl tala för att föreskrifter av liknande art meddelas för att närmare reglera avlöningsvillkoren för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, vilka anförtrotts arbetsuppgifter, varom här är fråga.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av vad riksdagen och revisorerna anført beträffande ersättning till vissa arvodesinnehavare hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vidtagna erforderliga åtgärder i avseende å detta spörsmåls ordnande.

6:o.

Det statliga revisionsväsendet. Vissa iakttagelser beträffande myndigheternas inventarieförteckningar.

Under finansdepartementet, § 27, hava revisorerna uttalat önskemål, att beträffande den statliga revisionsverksamheten omedelbara åtgärder måtte vidtagas för ernående av en reform efter grunder, som i huvudsak angivas av revisorerna.

Vidare hava revisorerna under § 30 framhållit behovet av nya bestämmelser rörande statliga myndigheters skyldighet att föra särskilda inventarieförteckningar.

I förstnämnda fråga hava revisorerna inledningsvis lämnat vissa uppgifter till belysande av den omfattning, i vilken statsverkets inkomster och utgifter ökats sedan början av 1900-talet, samt framhållit, att den oerhörda ökningen givetvis åstadkommit en ansvällning av det räkenskapsmaterial, som skall granskas av de statliga revisionsmyndigheterna. I anslutning härtill framhålles, att, då revisionsmyndigheterna under nuvarande förhållanden ej gärna kunna utökas i en omfattning, som svarar mot ansvällningen av räkenskapsmaterialet, den frågan måste inställa sig, huruvida man genom en rationalisering av själva granskningsförfarandet kan komma till rätta med rådande olägenheter.

Efter att hava lämnat en redogörelse för huvuddragen av det nuvarande statliga revisionsförfarandet, uttala revisorerna följande.

Anmärkningsprocessen i dess hävdvunna former innebär uppenbarligen fördelar i form av garantier för grundlig utredning och en noggrann pröv-

ning av det enskilda fallet. Men nackdelarna av densamma träda starkt i dagen vid en granskning av revisionsväsendet ur synpunkten av det önskvärda i att granskningsförfarandet verkställs och leder till resultat så snabbt som möjligt. Det är att märka, att det med gällande ordning för anmärkningsprocessen — uppbyggd som den är efter i huvudsak samma schema som det allmänna domstolsförfarandet — uppkommer ett ovisshetstillstånd under tiden från det en anmärkning utställts, intill dess det slutliga avgörandet kommer genom ett utslag av den högsta instansen. Detta kan ofta dröja högst avsevärd tid. Enligt vad revisorerna inhämtat är det sålunda ej ovanligt, att flera år förgå från det en anmärkning framställs, till dess målet blivit slutligen avdömt. Då det här stundom gäller frågor av stor principiell räckvidd, kommer den granskande myndighetens verksamhet härigenom med nödvändighet att till en del bliva bunden. För redogörare, som under tiden hava att upprepade gånger, ofta månadsvis, fatta beslut av samma art som det påtalade, uppkommer ett betänkligt osäkerhetstillstånd. Med hänsyn till vad förut nämnts om regressrätten drabbar detta givetvis även dem, till vilka utbetalningar ske.

Såsom nyss framhållits, kan den prövning, som sker i anmärkningsprocessens tungrodda former, vara motiverad ur synpunkten av att garantier vinnas för noggrann utredning och grundlig prövning i fall, då utgångsläget är att bedöma väsentligen ur principiella synpunkter. Ett förhållande, som revisorerna hava uppmärksammat, är emellertid att, sedan genom ett utslag av principiell räckvidd hållpunkterna för viss frågas bedömande hava fastslagits, konsekvenserna härav ej utnyttjas på ett mera rationellt och tidsbesparande sätt än som för närvarande sker. Förhållandet synes snarast vara det, att sedan en anmärkning av principiell innebörd framställts och klarhet i det ifrågavarande spörsmålet vunnits genom tillgripande av den för anmärkningsprocessen fastslagna gången, rättelse i alla de konkreta fall, som genom det principavgörande utslaget i fråga så att säga automatiskt avgjorts, ej ernås med mindre i varje enskilt fall utställs en särskild anmärkning. En undersökning av beskaffenheten av de revisionsanmärkningar, som under de senaste åren hava utställts av riksräkenskapsverkets revision, bar starkt revisorernas uppfattning av att det formella anmärkningsförfarandet numerärt sett i överbärande grad tillämpas i fall, då den till grund för anmärkningens oomtvistlighet liggande principfrågan redan blivit löst. Detta torde sammanhänga med, att med nuvarande ordning skyldighet att återbetala ett anmärkt belopp ej föreligger med mindre ett lagakraftvunnet utslag finnes. Ett tillgripande av det omständiga skriftliga anmärkningsförfarandet i dessa fall synes revisorerna vara mindre rationellt. Ett frigörande av arbetskraft för angripande av nya, olösta spörsmål skulle med största sannolikhet kunna ernås, om samtliga så att säga sekundära anmärkningsanledningar kunde behandlas i betydligt enklare former än för närvarande. Det synes härvidlag ligga nära till hands att tillvarataga möjligheten av att genom utsändande av cirkulär eller dylikt fästa uppmärksamheten på att ett visst principspörsmål blivit löst och anmoda vederbörande förvaltningsmyndigheter att med beaktande av detta förhållande själva föranstalta om att erforderlig rättelse vidtages i samtliga av det principiella avgörandet påverkade fall. Kontrollen över att så verkligen sker, borde sedan kunna överantvaras åt mindre kvalificerade arbetskrafter.

Som av det föregående framgått är det revisorernas uppfattning, att det nu tillämpade anmärkningsförfarandet i ett förhållandevis mycket stort antal fall borde kunna inbesparas och ersättas med ett mindre omständigt förfarande.

Ett spörsmål, som i och för sig synes vara värt en undersökning, är enligt

revisorernas mening frågan, i vilken utsträckning mindre kvalificerad arbetskraft över huvud taget skall kunna utnyttjas för tillgodoseende av uppgifter, som enligt vad nyss berörts för närvarande handhavas av mera kvalificerad revisionspersonal.

Vissa förhandsundersökningar, som revisorerna ur denna synpunkt hava verkställt, synas giva vid handen, att mindre kvalificerad arbetskraft sannolikt skulle kunna utnyttjas för granskningsarbetet i en större utsträckning än som i det föregående direkt har åsyftats. Sålunda vill det förefalla revisorerna, att mycket av det granskningsarbete, som nu förhaves av personal i revisors ställning, är av den art, att detsamma, behörigen systematiserat, skulle kunna lika väl och till mindre kostnader för det allmänna under lämplig handledning utföras av mindre kvalificerad arbetskraft. Detta torde i all synnerhet gälla i fråga om granskningen av exempelvis befattningshavares avlöningsförmåner. Det synes revisorerna i detta sammanhang kunna ifrågasättas om icke granskningen i detta avseende skulle kunna rationaliseras genom införandet av effektivare arbetsmetoder såsom uppställande av systematiska översiktsregister och andra liknande anordningar.

I detta sammanhang må framhållas, att det ur revisionens synpunkt ytterst värdefulla material, som är att söka i själva bokföringen, torde kunna vid eftergranskningen å revisionsbyråerna utnyttjas effektivare än för närvarande. Att erforderliga kunskaper i fråga om statsbokföringens grunder såväl som ett uppmärksam följande av förändringarna i densamma måste vara en förutsättning härför, torde vara uppenbart. Ett intimare samarbete mellan den med bokföringsgranskningen närmast förtrogna budgetbyrån och revisionsbyråerna skulle därför med all sannolikhet vara av värde. Vad beträffar den nyss avsedda rationaliseringen av själva granskningsarbetets bedrivande, hava revisorerna inhämtat, att till följd av den genom militärinkallelser föranledda bristen på manliga tjänstemän under senaste året prövats ett system, varigenom kvinnlig arbetskraft med fördel under lämplig handledning utnyttjats för utredningar m. m. av teknisk och mera rutinemässig karaktär.

Med det hittills anförda hava revisorerna i någon mån velat belysa frågan, huruvida formerna för gransknings- och anmärkningsförfarandet böra kunna något uppmjukas och rationaliseras.

Revisorerna vilja härefter övergå till att något närmare skärskåda frågan, i vad mån de nuvarande tungrodda formerna för anmärkningsprocessen kommit att sätta sin prägel på granskningsförfarandets allmänna inriktning. Härvid torde det till en början böra fasthållas, att enligt gällande instruktioner den rent kamerala granskningen, d. v. s. granskningen av att samtliga utanordningar skett i behörig ordning och med iakttagandet av gällande författningsföreskrifter, framstår såsom den för revisionen väsentliga uppgiften. Från det i och för sig värdefulla i en räkenskapsgranskning ur denna synpunkt vilja revisorerna givetvis ej bortse. Emellertid framgår av gällande instruktioner, att granskningen även skall medgiva plats åt ett kontrollerande av att statens bästa i allmänhet har iakttagits och att framställningar göras om att erforderliga författningsändringar bliva vidtagna, i den mån gällande författningsföreskrifter visa sig vara mindre ägnade att tillgodose erforderliga krav på ändamålsenlighet och överskådlighet ur ekonomisk synpunkt.

En undersökning av i vilken utsträckning revisionsanmärkningar i hävdvunna former förekomma i förhållande till exempelvis antalet vidtagna framställningar om ernående av rättelse i författningslöreskrifter, som visat sig vara otydliga eller svårtillämpade, synes emellertid giva vid handen, att anmärkningsförfarandet i gängse former dominerar hela revisionsverksam-

heten i en icke önskvärd omfattning. Någon granskning ur mera allmänna ekonomiska synpunkter torde, som i det följande skall närmare belysas, överhuvud taget icke förekomma. Revisorerna kunna ej undgå att fästa uppmärksamheten på det faktum, att granskningen av utgifterna — vilken synes vara mera tillrättalagd för det vedertagna anmärkningsförfarandet — kommit att spela en helt dominerande roll jämfört med den enligt revisorernas mening minst lika betydelsefulla kontrollen över att statsverkets inkomster, varmed då avses ej enbart skatter och andra egentliga statsinkomster utan även de inkomster, som i form av särskilda uppbördsmedel upptagas till redovisning under olika riksstatsanslag, i behörig ordning inflyta och redovisas. I detta sammanhang vilja revisorerna framhålla de påpekanden, som riksdagens revisorer under senare år vid ett flertal tillfällen gjort angående vikten av att övervakandet av skatteuppbördens behöriga bedrivande ej eftersättes och angående betydelsen av en i allmänhet skärpt inkomstkontroll. Särskilt må påpekas, att vad riksdagens föregående år församlade revisorer i sådant avseende påpekat föranlett Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för en modernisering och effektivisering av skattekontrollen.

Tidigare har, delvis ur andra synpunkter, framhållits önskvärdheten av att granskningen sker i nära anslutning till räkenskapernas avlämnande. Därest genom de ifrågasatta rationaliseringsåtgärderna kunde så ordnas, att granskningen inom de reviderande verken bleve mera fortlöpande än för närvarande, skulle sannolikt utsikterna till ett mera positivt utnyttjande av de iakttagelser, som göras vid räkenskapsgranskningen, betydligt ökas. Att detta skulle vara av största värde för det allmänna torde vara uppenbart.

Till en början må framhållas de påtagliga fördelarna av att begångna misslag på grund av feltolkningar av gällande författningar bliva påpekade och rättade redan från början. Värdet härav framträder särskilt tydligt under nu rådande förhållanden, då författningar på det administrativa och ekonomiska området av ofta svårtolkad art med nödvändighet måste träda i kraft i nära anslutning till att de utkommit av trycket. Betydelsen av en från början såvitt möjligt enhetlig och riktig tillämpning härvidlag är påtaglig. Ju mera möjligheterna ökas för de granskande myndigheterna att på ett tidigt stadium följa verkningarna i de avseenden, varom nu är fråga, av nytillskapade bestämmelser, desto större värde böra samma myndigheter kunna få, då det gäller att lämna medverkan vid utarbetandet av nya författningsbestämmelser, som beröra deras verksamhetsområden.

Det ligger nära till hands att här något beröra frågan, huruvida icke revisionsverken borde i betydligt större utsträckning än för närvarande är fallet, bedriva en förebyggande verksamhet, inriktad på åtgärder till förhindrande av att felaktigheter uppkomma. Av intresse är, att genom en nyligen företagen ändring i riksräkenskapsverkets instruktion nämnda ämbetsverk erhållit befogenhet att på förfrågan meddela erforderliga upplysningar beträffande tolkning av författningsföreskrifter m. m. Enligt vad revisorerna inhämtat har den härmed avsedda frågeverksamheten numera kommit i gång och direkt kontakt mellan ämbetsverket och redogörarna härigenom i många fall vunnits. Revisorerna vilja understryka önskvärdheten av att den direkta kontakten mellan redogörarna och revisionsmyndigheterna vidgas och ytterligare fördjupas. Härigenom måste anmärkningsanledningarna komma att minska. Särskilt betydelsefullt synes det emellertid revisorerna vara att en effektiv övervakning kommer till stånd däröver att nya författningar och erforderliga tillämpningsföreskrifter omedelbart komma till vederbörandes kännedom och från början efterlevas. Revisorerna vilja ifrågasätta, om icke de reviderande verken genom periodiska meddelanden i lämplig publikationsform borde sörja härför.

Av särskilt stort värde skulle det enligt revisorernas åsikt vara, om genom en rationalisering av revisionsverksamheten ökat utrymme kunde beredas för en granskning även ur allmänt ekonomiska synpunkter.

Enligt gällande instruktion för riksräkenskapsverket skall granskningen inom nämnda verk avse att kontrollera, förutom redogörelsernas överensstämmelse med fastställda formulär samt deras riktighet till siffran, att inkomsterna uppbäras och redovisas samt att utgifterna verkställas och bokföras i enlighet med riksstat, specialstater, utfärdade författningar och eljest givna stadganden ävensom att i övrigt vid förvaltningen av kronans medel och andra tillgångar gällande föreskrifter följas samt nödig sparsamhet och statens bästa iakttages. Sistnämnda tämligen vagt avfattade föreskrift skulle sålunda medgiva en mera allmän granskning ur den synpunkten att nödig sparsamhet och statens bästa iakttagits, ehuru denna synpunkt satts i andra hand. Att den egentliga räkenskapsgranskningen leder till åtgärder på grundval härav, torde också enligt vad revisorerna inhämtat höra till sällsyntheterna. Revisorerna hava kommit till den uppfattningen, att den granskning ur ekonomisk synpunkt av olika myndigheters medelsförvaltning, vartill instruktionen såsom nämnts medger viss möjlighet, kommit att ställas i skymundan för den rent kamerala kontrollen av gällande författningsafterlevnad. Detta förhållande synes emellertid icke kunna läggas ämbetsverket till last. Det torde få betraktas som en konsekvens av gällande regler för anmärkningsprocessen. Helt naturligt kan det betraktelsesättet hava uppkommit, att den ur revisionssynpunkt »idealiska» anmärkningen är den, som är så utformad och byggd på sådana grunder, att dess riktighet erkännes och det anmärkta beloppet inlevereras eller att den med utsikt att stå sig kan genomgå anmärkningsprocessens olika stadier. Revisionsanmärkningen i denna form kan sägas vara revisionens av ålder vedertagna uttrycksmedel. För de kritiska iakttagelser av mera allmän ekonomisk natur, som borde kunna utvinnas ur granskningen, saknas däremot en vedertagen uttrycksform lika väl som erforderliga medel att åvägabringa rättelse. I detta sammanhang må nämnas, att i fall, då riksräkenskapsverkets revision i anmärkningsform påtalat slöseri eller mindre ändamålsenliga anordningar inom ramen av gällande författningsföreskrifter, kammarrätten regelmässigt avslagit anmärkningarna med hänvisning till att vederbörande redogörare ej överskridit sin befogenhet.

Mot bakgrunden av det nu anförda, ter sig revisionsverksamhetens förmella karaktär förklarlig. Icke desto mindre skulle det enligt revisorernas uppfattning med all sannolikhet medföra betydande fördelar för det allmänna, om revisionsverksamheten erhöle en mera allsidig inriktning än vad för närvarande synes vara fallet. Genom en dylik utvidgning av revisionsverksamheten till en granskning även ur allmänna ekonomiska synpunkter — varvid möjlighet givetvis bör beredas att i särskilda fall av betydelse anlita även speciell expertis — skulle revisionsmyndigheten efter hand erhålla allt större erfarenhet och därigenom ökad möjlighet att bedöma olika myndigheters ekonomiska förvaltning. I förevarande sammanhang är det av betydelse att påpeka, att statsförvaltningens skiftande organisationsformer medföra, att redogörarna inom förvaltningen kunna hava mycket olika kvalifikationer. I många fall skulle sannolikt betydande besparingar för det allmänna kunna göras, därest vederbörande redogörare hade möjlighet att inhämta stöd av en kunnig, rådgivande revisionsmyndighet.

Om granskningen på sätt förut antytts skulle utvidgas till sin innebörd, uppkommer frågan på vilket sätt rättelse lämpligen skall åvägabringas i uppmärksammade fall av slöseri, mindre ändamålsenliga anordningar m. m.

Uppenbarligen bör i många fall rättelse kunna ernås genom en direkt hän-

vändelse från den granskande myndighetens sida. I fall, då det påtalade förhållandets felaktighet bestrides, synes det få ankomma på vederbörande ämbetsverk att efter verkställd utredning i någon form anmäla förhållandet för Kungl. Maj:t.

Revisorerna vilja understryka önskvärdheten av att de iakttagelser, som göras vid granskningen inom samtliga de reviderande verken, systematiseras och sammanföras i revisionsberättelser, som upprättas för varje år och överlämnas även till riksdagens revisorer. För revisorernas arbete och allmänna verksamhet måste det nämligen vara av stor betydelse att få del av de erfarenheter och iakttagelser, som gjorts av de statliga revisionsmyndigheterna, vartill kommer att dubbelarbete härigenom kan undvikas. Härjämte må uppmärksammas, att en av riksdagens revisorerers viktigaste uppgifter torde vara att tillse, att de statliga granskningsmyndigheternas verksamhet bedrivs på ett effektivt och i övrigt ändamålsenligt sätt. Om de granskande myndigheterna årligen lämnade riksdagens revisorer en utförlig redogörelse för sitt arbete under året och för de iakttagelser, som därvid gjorts, skulle revisorernas uppgift i nyssberörda hänseende betydligt underlättas. I detta sammanhang vilja revisorerna framhålla, att den redogörelse för revisionsverksamheten, som ingår i riksräkenskapsverkets årsbok, med åren synes hava blivit alltmera knapphändig. För närvarande är huvudvikten helt lagd på en uppgift om antalet på de olika revisionskontoren framställda anmärkningar. De uppgifter, som skulle lämnas riksdagens revisorer, synas böra innehålla, förutom en systematiskt ordnad sammanställning över verkställda anmärkningar och av vederbörande ämbetsverk vidtagna åtgärder i fråga om förslag till ändringar i författningar och föreskrifter, även en framställning av de iakttagelser, som vid granskningen gjorts i avseende på eventuella brister i organisatoriskt avseende eller i allmänhet i fråga om handhavandet av den ekonomiska förvaltningen. En sådan redogörelse borde enligt revisorernas mening, därest särskilt avseende fästades vid förhållanden av principiell innebörd, kunna bliva högst instruktiv även för myndigheter och redogörare. Den skulle dessutom erbjuda den naturliga form, i vilken sådana vid granskningen iakttagna förhållanden bringades till statsrevisorernas kännedom, som företrädesvis syntes böra av dessa göras till föremål för utredning rörande av riksdagen beviljade anslagsmedels disponerande av förvaltningsmyndigheterna och eventuella därav påkallade åtgärder. Sålunda skulle vägen öppnas för ett ur många synpunkter önskvärt och för det allmänna med all sannolikhet värdefullt vidgat samarbete mellan de reviderande verken och riksdagens revisorer.

De önskemål beträffande den statliga revisionsverksamheten m. m., åt vilka revisorerna i det föregående hava givit uttryck, äro av den allmänna vikt och betydelse, att revisorerna anse, att omedelbara åtgärder för ernående av en reform efter i huvudsak ovan angivna grunder böra vidtagas.

I ärendet rörande de statliga myndigheternas inventarieförteckningar hava revisorerna, efter att hava lämnat en redogörelse för bestämmelserna i kungörelsen den 20 maj 1881 (nr 28) angående upprättande av förteckningar över statsverket tillhöriga möbler och därmed jämförliga värdefullare inventarier, anmält vissa iakttagelser rörande kungörelsens tillämpning. I avslutning härtill hava revisorerna uttalat följande.

Såsom av ovan lämnade redogörelse framgår, är tillämpningen av kungörelsens bestämmelser synnerligen skiftande, vilket torde kunna förklaras av

att kungörelsen, som givetvis var avsedd att ordna de vid tiden för dess tillkomst rådande förhållandena, sedermera ej reviderats.

Då kungörelsen ifråga måste anses föråldrad och numera icke utan stora olägenheter kan praktiskt tillämpas särskilt med hänsyn till de vidlyftiga utredningar beträffande inköps- och försäljningspris, som vad angår de affärsdrivande verken med deras stora årliga omsättning av inventarier måste åtfölja inventarieförteckningen, samt till de skiftande begrepp, som råda om vad som bör hänföras till inventarier och medtagas i förteckningen, finna revisorerna det angeläget, att nya bestämmelser å detta område utfärdas.

I ärendet rörande det statliga revisionsväsendet har yttrande avgivits av *riksräkenskapsverket*, som ifrågasätter, förutom vissa partiella reformer i fråga om anmärkningsprocessen och det skriftliga anmärkningsförfarandet, viss omläggning i syfte att mera än för närvarande inrikta revisionsverksamheten på rent förebyggande åtgärder för att minska anledningarna till revisionsanmärkningar vid efterhandsgranskningen. Vidare angivas vissa förutsättningar för en utvidgning av granskningsverksamheten till att avse även andra synpunkter än de rent kamerala ävensom vissa möjligheter till utvidgat samarbete mellan de olika revisionsverken inbördes samt till ett bättre utnyttjande från riksdagens revisorers sida av det statliga revisionsarbetets resultat. För reformernas genomförande fordras emellertid, framhåller ämbetsverket, en förstärkning av dess personalorganisation.

Riksräkenskapsverket har jämväl avgivit yttrande i anledning av revisorernas uttalande rörande vissa iakttagelser beträffande myndigheternas inventarieförteckningar och har därvid förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget om en översyn av i ämnet gällande bestämmelser.

De av revisorerna framförda önskemålen beträffande den statliga revisionsverksamhetens effektivisering innefatta flera beaktansvärda uppslag. Detta gäller i första hand önskemålet, att vid revisionen av de statliga räkenskaperna granskningen måtte erhålla en mera allsidig inriktning än vad som för närvarande är fallet. Tydligt är att vid revisionsarbetet för närvarande endast de kamerala synpunkterna kunna i önskvärd utsträckning tillgodos, medan tillräckligt organisatoriskt underlag för sakrevision i egentlig mening saknas. Att detta innebär en kännbar svaghet beträffande medelskontrollen torde stå i öppen dager. Det synes riksdagen därför önskvärt, att den statliga revisionen mera än hittills inriktas på en dylik granskning och att frågan om de härför erforderliga organisationsåtgärderna blir föremål för närmare utredning.

Revisorerna hava vidare påtalat vissa nackdelar, som äro förenade med anmärkningsprocessen och det på anmärkningsprocessen grundade skriftliga anmärkningsförfarandet. Sålunda framhålles att genom gällande ordning för anmärkningsprocessen — uppbyggd som den är efter i huvudsak samma schema som det allmänna domstolsförfarandet — uppkommer ett ovisshetstillstånd under tiden från det en anmärkning framställts, intill dess det slutliga avgörandet kommer genom ett utslag av den högsta instansen, vilket ofta kan draga högst avsevärd tid. Då det här stundom gäller frågor av stor prin-

cipiell räckvidd, kommer den granskande myndighetens verksamhet härigenom med nödvändighet att till en del bliva bunden. Det synes riksdagen uppenbart, att den nu tillämpade anmärkningsprocessen är både omständlig och tidsödande och att en reform i syfte att åstadkomma ett snabbare och mera förenklat anmärkningsförfarande är av behovet påkallad. Riksräkenskapsverket har framhållit, att en väsentlig ändring till det bättre skulle kunna ernås därigenom, att kammarrätten med förtursrätt prövade besvär i anmärkningsmål av mera allmän och prejudicerande betydelse. Riksdagen finner även den nu föreliggande frågan vara av den allmänna betydelse, att den bör göras till föremål för utredning.

Under förevarande paragraf hava revisorerna även framställt vissa andra anmärkningar i syfte att åstadkomma en effektivisering av nuvarande revisionsförfarande. De av revisorerna i sådant avseende ifrågasatta åtgärderna, vilka synas riksdagen ändamålsenliga, torde dock vara av den beskaffenhet, att de kunna utan särskild utredning och organisatoriska ändringar genomföras. Sålunda har framförts önskemålet, huruvida icke revisionsverken borde i betydligt större utsträckning än för närvarande är fallet bedriva en förebyggande verksamhet, inriktad på åtgärder till förhindrande av att felaktigheter uppkomma. Sålunda synes riksräkenskapsverkets upplysningsverksamhet böra utsträckas till att avse jämväl förfrågningar från det kommunala, statsunderstödda undervisningsväsendet. Ett medgivande för medelsförvaltare vid dylika undervisningsanstalter — inom riket finnas över 2,300 skoldistrikt — att vid tolkningen av avlöningsbestämmelser m. m. rådfråga riksräkenskapsverket skulle även medföra en väsentlig lättnad och ett värdefullt stöd i deras arbete.

Riksdagen vill vidare understryka angelägenheten av det av revisorerna framförda önskemålet att erhålla en utförlig årlig redogörelse över granskningsverksamhetens bedrivande i avseende å framställda anmärkningar, vidtagna åtgärder samt gjorda iakttagelser i övrigt. Riksräkenskapsverket har i detta sammanhang uttalat, att utarbetandet av en sådan redogörelse otvivelaktigt skulle vara av betydelse även för arbetet inom verket. Med hänsyn till ämbetsverkets ställning som överrevision och i syfte att underlätta därmed sammanhängande arbetsuppgifter borde emellertid såsom riksräkenskapsverket även framhållit redogörelsen för verkets eget granskningsarbete kompletteras på så sätt, att specialrevisionerna åläggas att i sin tur till riksräkenskapsverket ingiva motsvarande berättelser över sin verksamhet. För att tillgodose det av revisorerna uttalade önskemålet synes det riksdagen lämpligt, att en sammanfattande redogörelse för det statliga revisionsarbetet under varje räkenskapsår utarbetas av riksräkenskapsverket, vilken redogörelse skulle överlämnas till Kungl. Maj:t för att ställas till statsrevisorernas förfogande. En sådan redogörelse torde kunna lämnas redan år 1942 till riksdagens då församlade revisorer.

Vissa av de av revisorerna framförda förslagen i syfte att åstadkomma en effektivisering av nuvarande revisionsförfarande torde utan ytterligare utredningar kunna omedelbart genomföras. Riksdagen förutsätter därför, att dessa

spörsmål av Kungl. Maj:t tagas under övertvägande. Andra av statsrevisorerna berörda frågor torde däremot vara av beskaffenhet att böra bliva föremål för utredning, vilken lämpligen bör utsträckas till att omfatta en allmän och allsidig översyn av det nuvarande statliga revisionsväsendet. Riksdagen vill dock redan nu som sin mening uttala, att en reform på förvarande område icke bör rubba statsrevisorernas konstitutionella ställning eller påkalla ändring i deras granskningsrätt.

I detta sammanhang vill riksdagen med anledning av vad revisorerna under § 30 i sin berättelse anfört beträffande vissa iakttagelser i fråga om myndigheternas inventarieförteckningar uttala önskvärdheten av att nuvarande föråldrade bestämmelser på området ersättas med nya.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i fråga om det statliga revisionsväsendet.

7:o.

Vissa iakttagelser angående statsverkets expensutgifter.

Under finansdepartementet, § 28, hava revisorerna till behandling upptagit frågan angående möjligheterna att nedbringa statsmyndigheternas expenskostnader.

Efter att hava erinrat därom, att spörsmålet om vidtagande av åtgärder till expensutgifternas nedbringande vid skilda tillfällen varit föremål för behandling, samt att vissa åtgärder i besparingssyfte vidtagits, hava revisorerna framhållit, att en mera ingående behandling tidigare dock endast ägnats statsverkets utgifter för skrivpapper, läskpapper, kuvert, skrivmaterialier i övrigt såsom bläck, pennor, skriv- och räknemaskiner, bränsle och glödlampor samt frågan om centraliserad upphandling av förenämnda artiklar. Revisorerna hava nu verkställt en undersökning rörande kostnader för tvätt, elektrisk energi och bokbinderi vid ett flertal statliga verk och myndigheter i huvudstaden. För de iakttagelser revisorerna härvid gjort, lämnas en redogörelse i berättelsen, och i anslutning härtill behandlas jämväl frågan om möjligheten att åstadkomma besparingar genom en minskning av skrivpappersförbrukningen.

Revisorerna hava i ärendet gjort följande uttalande.

Då det gällt att pröva möjligheterna för nedbringande av statsmyndigheternas expenskostnader, hava revisorerna i första hand velat undersöka, huruvida Kungl. Maj:ts ovanberörda cirkulär till statsmyndigheterna den 1 december 1939 varit av åsyftad verkan. I nämnda cirkulär angåvos vissa allmänna riktlinjer till ledning för besparingsarbetet, varjämte myndigheterna anbefalldes att noggrant undersöka möjligheterna att nedbringa utgifterna för omkostnader samt skyndsamt vidtaga de besparingsåtgärder, vartill undersökningen kunde föranleda. Revisorerna hava i många fall konstaterat, att cirkulärets anvisningar vunnit beaktande. Ett flertal myndigheter hava sålunda snabbt vidtagit undersökning för åstadkommande av bespa-

ringar samt utfärdat föreskrifter och vidtagit i övrigt erforderliga åtgärder i sådant hänseende.

De iakttagelser beträffande vissa myndigheters kostnader för tvätt, elektrisk energi och bokbindning, för vilka revisorerna ovan redogjort, giva emellertid vid handen, att ytterligare besparingar kunna göras.

I det föregående har påvisats, att kostnaderna för tvätt variera högst väsentligt. Revisorerna hava med hänsyn härtill under hand från fångvårdsstyrelsens arbetskontor inhämtat, att genom dess förmedling utan större svårighet skulle kunna uppbyggas en organisation, avseende en centralisering av tvätten för de statliga institutionerna i Stockholm. Eventuellt kunde centraliseringen ske i sådan form, att arbetskontoret övertog förefintliga handduksförråd samt förbunde sig att tillhandahålla rena handdukar i mån av behov. En dylik anordning skulle sannolikt kunna medföra väsentliga besparingar.

Vidkommande kostnaderna för elektrisk energi vilja revisorerna ifrågasätta, huruvida icke ett nedbringande av dessa skulle kunna åstadkommas genom att gemensam mätare över lag införes för myndigheter, som äro inrymda i en och samma fastighet. De svårigheter, som därvid skulle uppstå i fråga om fördelningen av kostnaderna på de skilda myndigheterna, torde kunna undanröjas genom att utöver den gemensamma huvudmätaren låta uppsätta s. k. sekundärmätare.

Kostnaderna för bokbindning torde kunna avsevärt nedbringas. Beträffande inbindningen av verifikationer må ifrågasättas, huruvida icke bestämmelser böra utfärdas till åstadkommande av likformig bindning i kartongpärmar. Revisorerna vilja framhålla, att möjligheterna till önskvärd gallring av verifikationerna helt åsidosättas genom handlingarnas inbindning i fasta band. Förutom den betydligt högre kostnaden för bindningen har man i sistnämnda fall att räkna med kostnader för ökat arkivutrymme. Bindning av huvudböcker, protokoll, koncept och övriga handlingar bör enligt revisorernas mening ske i ett så enkelt utförande som möjligt. Endast då särskilda omständigheter kunna föranleda därtill böra skinnband, guldtryck och dylikt få komma till användning. Revisorerna vilja ifrågasätta, huruvida icke åt riksräkenskapsverket bör uppdragas att utöva kontroll över hit hörande förhållanden och kostnader.

Vidare synes det revisorerna angeläget, att undersökning utan dröjsmål verkställas angående obligatoriskt införande inom statsförvaltningen av det s. k. internationella normalformatet å papper. Det torde få anses uppenbart, att pappersförbrukningen härigenom skulle väsentligt nedbringas.

Ett spørsmål, som revisorerna slutligen vilja något ingå på, är frågan huruvida det allmänt kända användandet inom den statliga förvaltningen av ett mycket stort antal olika blanketter skulle kunna på något sätt motverkas genom åtgärder i standardiserande riktning. Enligt vad revisorerna under hand erfarit hava vissa åtgärder av sådant slag med framgång kunnat genomföras i fråga om Stockholms stads förvaltning. Revisorerna hava kommit till den uppfattningen att liknande åtgärder inom statsförvaltningen förutom en besparing av papper ävensom fördelar ur arkiveringssynpunkt i många fall skulle komma att medföra en för såväl de statliga befattningshavarna som för enskilda önskvärd förenkling.

Yttranden hava avgivits av *statskontoret*, *riksräkenskapsverket* och *fångvårdsstyrelsen* och hava de hörda myndigheterna i huvudsak biträtt revisorernas förslag.

Riksdagen vill erinra därom, att riksdagens revisorer vid upprepade tillfällen under gångna år till behandling upptagit frågan om nedbringande av statsverkets expensutgifter. I cirkulär den 1 december 1939 har, såsom revisorerna framhållit, Kungl. Maj:t anbefallt vissa besparingsåtgärder i angivna hänseende. Under förevarande paragraf hava revisorerna undersökt möjligheterna att åstadkomma ytterligare besparingar på området. De uppslag, som framkommit vid den av revisorerna verkställda undersökningen, synas riksdagen vara förtjänta av beaktande och riksdagen anser därför en utredning av hithörande spörsmål böra komma till stånd.

Riksdagen får anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta undersöka möjligheterna till ytterligare besparingar i fråga om statsverkets expensutgifter.

8:o.

Särskilda kostnader för handels- m. fl. register.

Under handelsdepartementet, § 43, hava revisorerna föreslagit en höjning av gällande avgifter till statliga registreringsmyndigheter.

Revisorerna hava lämnat en redogörelse för gällande bestämmelser angående handelsregisters förande hos vissa statliga myndigheter, rörande de avgifter, som skola erläggas i samband med registrering, samt angående utgifter, som skola bestridas med ifrågavarande inkomstmedel. I anslutning till den lämnade redogörelsen och till vissa uppgifter rörande uppbördens och utgifternas fördelning mellan registreringsmyndigheterna under vissa räkenskapsår hava revisorerna uttalat följande.

Ifrågavarande registreringsavgifter hava varit avsedda att täcka registreringsmyndigheternas utgifter för annonsering av anmälningar till registren. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava emellertid annonseringskostnaderna väsentligt överstigit de erlagda avgifterna, på grund varav statsverkets nettoutgifter för de statliga registreringsmyndigheternas annonskostnader ökats år från år. Detta lärer i huvudsak bero på, att, sedan avgifternas belopp för tjugo år sedan fastställdes, priserna för annonsering avsevärt stigit. Då statsverket icke bör åsamkas några kostnader för ifrågavarande annonsering, synes det angeläget, att en sådan höjning av nu gällande avgifter kommer till stånd att dessa täcka annonskostnaderna. Därjämte bör tagas under övervägande, huruvida icke gällande bestämmelser angående anmälan kungörande i tidningarna böra ändras på sätt att i de särskilda fall, då det av en eller annan orsak kan befinnas nödvändigt att kungöra anmälan till registren i mer än en ortstidning, detta även må äga rum. Givetvis hör dock icke härigenom någon särskild kostnad förorsakas statsverket.

Yttrande i ärendet har avgivits av *riksräkenskapsverket*, som med åberopande av en av ämbetsverket under år 1927 i ämnet avlåten skrivelse uttalat, att därest en sådan förenkling genomföres, att anmälingarna till registren ifråga införas endast i en tidning, någon höjning av avgifterna med all sannolikhet icke skulle bliva erforderlig.

Med hänsyn till de stegrade annonskostnaderna hava, såsom revisorerna påvisat, statsverkets utgifter för annonsering av anmälningar till handels- m. fl. register väsentligt överstigit registreringsavgifterna, vilka däremot icke undergått någon förändring under de senaste tjugo åren. Riksdagen finner det i hög grad påkallat, att sådana åtgärder vidtagas, att, såsom ursprungligen varit avsett, staten icke åsamkas några kostnader för ifrågavarande annonser. Närmast torde då ligga till hands att höja anmälningavgifterna, så att de täcka annonskostnaderna. En annan utväg vore att åstadkomma sådan för- enkling i kungörelseförfarandet, att anmälningarna införas i allenast en tid- ning i stället för, på sätt nu är föreskrivet, dels i allmänna tidningarna, dels ock i en ortstidning. Riksdagen finner i likhet med revisorerna denna fråga böra göras till föremål för närmare övervägande.

Riksdagen får anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, vad riksdagen anfört i fråga om de statliga registreringsmyndigheternas annons- kostnader.

Stockholm den 26 juni 1941.

Med undersåtlig vördnad.
